
Legelivet sett gjennom retrospektoskopet

LEDELIVET

KARL OTTO NAKKEN

karln@ous-hf.no

Karl Otto Nakken er pensjonert nevrolog. Han har i over 35 år vært ansatt ved Spesialsykehuset for epilepsi (SSE) i Sandvika.

I doktorklubben hender det vi ser tilbake på legelivene våre. Ble de slik vi hadde forventet? Valgte vi den rette spesialiteten? Fikk vi pløyet våre evners jord, slik Vilhelm Krag skriver om?

Foto: Privat

Har vi evnet å gi våre pasienter den til enhver tid beste utredning og behandling? Klarte vi å finne en optimal balanse mellom jobb, familieliv og fritid?

I retrospektoskopet finner vi alltid mange svar. De fleste i klubben er fornøyde med valg av yrke. Seks av åtte ville valgt medisin om igjen dersom vi var unge i dag. Først og fremst fordi klinisk arbeid har vært meningsfylt og givende, om enn svært krevende. Og fordi faget er minst like fascinerende i dag som da vi startet. Vi er skjønt enige om at vi har vært heldige som har levd i et tidsvindu av den medisinske historien preget av enorme diagnostiske og terapeutiske fremskritt.

Like fornøyd har vi ikke alltid vært med organiseringen av norsk helsevesen. Vi har alle følt en avmaktsfølelse overfor den jevnt økende byråkratiseringen med dokumentasjonshysteri og feilslått anvendelse av industrielt tankegods. Tidvis har det vært tært på både trivsel og entusiasme. Samtidig bebreider vi oss selv for ikke å ha vært langt mer aktive i den helsepolitiske debatten. Ofte applauderer vi brødrene Bruun-Wyller som på en forbilledlig måte målbærer vår frustrasjon.

Mye har skjedd siden vi startet som turnuskandidater i 1972. Det var lenge før internett, mobil og røykelov. Røyking var vanlig den gangen, og i en reklame het det at «Røker De en Tiedemann, gleder De Dem selv og Deres sidemann». Jeg kan huske en kullkamerat som var ivrig piperøyker. Da vi konfronterte ham med en studie som viste en mulig sammenheng mellom piperøyking og testikkelkreft, blåste han bokstavelig talt av oss og mente at så dypt inhalerte han ikke.

På den tiden var vi rundt 6 000 leger i Norge. Da vi ble uteksaminert ble det sagt at vi var for mange leger i forhold til innbyggertallet. Vi var usikre på om vi noen gang ville få fast stilling. I dag er det mer enn 28 000 yrkesaktive leger i dette landet, og alle kolleger jeg snakker med klager over at de har for mye å gjøre! Hva har skjedd? Befolkningen kan da umulig ha blitt så mye sykere? Som vanlig er det nok flere og sammensatte forklaringer. Trolig har dagens mennesker tendens til å ikle sine eksistensielle problemer medisinske gevanter, samtidig som terskelen for å oppsøke lege er blitt lavere. Men kanskje vi også må gå i oss selv. En kollega jeg møtte forleden hevdet, riktignok med glimt i øyet, at en pasient ikke er skikkelig undersøkt før man har målt B₁₂ i cerumen.

Et av medlemmene har jobbet privat. Til stadighet gir han til kjenne vrangforestillinger overfor oss som har jobbet i det Gro kalte det skattefinansierte egalitære og solidariske offentlige helsevesen. Hans favorittspørsmål er: Hvor mange jobber i det offentlige helsevesen? Svaret hans er: Rundt 50 %. Han har også frimodighet til å hevde at en av fordelene ved å jobbe i det offentlige er at overgangen til den evige hvile ikke blir så stor.

Vi har motvillig måttet erkjenne at ingen av oss har flyttet medisinske milepæler. Ingen har mottatt nobelprisen, ja, ikke en gang en skarve fortjenestemedalje. For å rettferdiggjøre oss selv var vi enige om at karriere er og blir et uhelbredelig symptom på selvusikkerhet, og at slike priser i bunn og grunn er noe narraktige greier. Et medlem følte seg riktignok kvalifisert for nobelprisen, men han trodde brevet fra Stockholm nok var blitt borte i posten.

Selv trøster jeg meg ofte med det gamle latinske uttrykket *ultra posse nemo obligator*: man er ikke forpliktet utover sine evner. Jeg tror de fleste av oss i doktorklubben passer inn i det som dansken Hans Wilhelm Kaalund skriver: «På det jevne, på det jevne, ikke i det himmelblå. Der har livet satt oss stevne, der skal vi vår prøve stå.»

Det hender vi diskuterer hva alderen gjør med våre kroppslige og mentale funksjoner. Flere har latt seg frustrere av det som har vært kalt biologiens jernlov: Vi taper 0,9 % av vår aerobe kapasitet per år, noe som gjør at ungdom farer forbi oss i skiløypa. Særlig i motbakkene. Selv om vi alle har tendens til å glemme navn, er vi kommet til at vi ikke nødvendigvis er blitt dummere, bare

noe tregere. Alt går litt langsommere – bortsett fra tiden. Noen klager over ustøhet, trolig som følge av at den vestibulo-okulære refleksen er svekket. Vi er enige om at vi har nådd en alder der reflekser nok må erstattes av refleksjoner. Skal vi tro vår kullkamerat Per Brodal, er vår hjernevekt blitt 7 % lettere enn da vi var i 20-årene (1). Det oppleves ikke som en lettelse, Per!

LITTERATUR

1. Brodal P. Sentralnervesystemet. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2001: 174.

Publisert: 15. november 2018. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.18.0766
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 4. juni 2026.